

Obraćanje visokog predstavnika/specijalnog predstavnika EU Christiana Schwarz-Schillinga na sastanku nevladinih organizacija u BiH

Zgrada zajedničkih institucija, Sarajevo

Dame i gospodo,

Zadovoljstvo mi je i čast biti danas ovdje sa vama. Kažem to zato što znam koliko posla je pred vama, kako naporno morate raditi i koliko je vaš rad značajan.

Iako radite i djelujete u različitim oblastima, svi se borite sa problemima koji utiču na živote vaših sugrađana. Vi rješavate konkretne probleme i vaši naponi pomažu da se poboljša kvalitet života u ovoj zemlji.

Također sam potpuno svjestan da vas u budućnosti čeka ogroman posao.

To želim naglasiti zato što ova zemlja još uvijek ima mnoge, duboko ukorijenjene probleme koji zahtijevaju rješenja, bez obzira na činjenicu da je zemlja prešla dug put od završetka rata. I upravo nevladin sektor može i treba da bude vodeća snaga iza mnogih reformi koje su potrebne ovoj zemlji kako bi ostvarila napredak u narednim godinama.

Danas, želim dobiti vašu podršku za dvije stvari.

Želim da pomognete da osiguramo da svi građani shvate važnost predstojećih izbora, te da ohrabrite što više svojih sugrađana da glasaju.

I želim da nastavite ulagati maksimalne napore u vašem radu nakon izbora.

To vas molim zato što vi imate široko rasprostranjene mreže širom ove zemlje. Vi ulijevate poštovanje i vas će slušati. Također vas to molim zato što je vaš rad, i stanje nevladinog sektora općenito, od ključnog značaja kako bi osigurali da Bosna i Hercegovina bude spremna da preuzme punu odgovornost nad svojom sudbinom.

Političke stranke su glavni pokretači u mašineriji parlamentarne demokratije. Ali u ovoj zemlji, koja ima relativno kratku parlamentarnu tradiciju, vidjeli smo da stranke (i ovdje ne izdvajam pojedinačne stranke; problem je generički) imaju značajna ograničenja.

- Pokazuju trajnu nemogućnost da razviju detaljne političke programe te da kroz efikasnu saradnju i komunikaciju sa biračkim tijelom upoznaju glasače o svojim programima.
- Previše se oslanjaju na slogane umjesto na održive argumente.
- Stranke se, bez izuzetka, nisu uspjele osloboditi klijentelističkog pristupa političkom životu, u kojem glasači očekuju od kandidata da se bore za određenu grupaciju, a ne za zajedničko dobro, što kandidati najčešće i ispoštuju.

Dakle, postoje dva moguća odgovora na to.

Prvi je da kažete, dođavola sve. Neću glasati.

Drugi je da strankama kažete slijedeće. Imate mana, ali vi ste sve što imamo i pokušat ću vas učiniti boljim.

Vašim današnjim prisustvom ovdje pokazali ste da ste izabrali

drugi odgovor i da ne morate biti član političke stranke da bi bili politički angažovani.

Međutim, ukoliko ne uspijete ishoditi značajnu promjenu, polovina biračkog tijela će slijedeće sedmice izabrati prvi odgovor.

Suočeni smo s deprimirajućim i opasnim začaranim krugom.

Političari su skandalozno ravnodušni prema interesima i težnjama glasača.

Zbog toga je sve više birača koji su ravnodušni u pogledu učestvovanja u političkom životu.

A to političare, zauzvrat, čini ravnodušnima prema interesima i težnjama birača.

Brojke su zastrašujuće, i u demokratskom smislu neodržive. Odaziv birača u Bosni i Hercegovini je u stalnom padu, od gotovo 2.4 miliona glasača 1996. godine do manje od 1.3 miliona glasača u 2002. godini.

Zemlja je opterećena političkom strukturom koja se čini nesposobnom ili nespremnom da razvija i objašnjava političke programe, i takve političke strukture odgovaraju, ali i ovise o, sve manjem biračkom tijelu, koje ne predstavlja većinu.

Kao rezultat, desetine hiljada glasača prijetu da neće učestvovati u jednom od najznačajnijih političkih događaja u njihovom životu, koji će se desiti samo jednom, i da će umjesto toga ostanu kod kuće.

Izbori su, općenito govoreći, značajni. Ali predstojeći izbori su posebno značajni zbog promjene prirode međunarodnog prisustva u Bosni i Hercegovini.

Zvaničnici izabrani na predstojećim izborima moraju preuzeti odgovornost za budućnost zemlje i povesti je na put ka Evropi nakon zatvaranja Ureda visokog predstavnika naredne godine.

Svi koji odluče da ne iskoriste priliku koja im se nudi na izborima, dozvolice drugima da odlučuju o njihovoj budućnosti.

Stoga, očekujem od vas da nagovorite glasače da iskoriste ovo demokratsko pravo koje će im biti na raspolaganju 1. oktobra.

Međutim, demokratija je više od samog glasanja. Shodno tome, također očekujem od vas da osigurate da pojedinci koji budu izabrani da rade u ovoj zgradi i drugim parlamentima širom Bosne i Hercegovine u naredne četiri godine polažu odgovornost glasačima i provedu reforme koje su ovoj zemlji potrebne.

Zadnji put kada sam govorio u ovoj zgradi, a to je bilo u maju ove godine, obraćao sam se članovima oba doma Parlamenta. Tom prilikom sam izložio ambiciozan ali realan plan reformi koji bi direktno poboljšao živote građana ove zemlje.

Međutim, tokom proteklih mjeseci nije usvojen nijedan od zakona koje sam konkretno naveo.

Previše je političara koji vjeruju da će njihove pristalice nastaviti da ih podržavaju na temelju nekoliko slogana, i da su većina građana previše iscrpljeni i zbunjeni da bi procijenili štetu koju su stranke nanijele zemlji odbijanjem da djeluju konstruktivno i da usvoje ove zakone.

U isto vrijeme, dok je trajao zastoj u procesu usvajanja zakona, došlo je i do zastoja u procesu provedbe reformi koje su neophodne za potpisivanje sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju sa Evropskom unijom do kraja ove godine.

Svi birači u BiH žele da se ova zemlja približi Evropi.

Međutim, to se neće desiti sve dok ključne reforme, posebno reforma policije i reforma javnog RTV sistema, ne budu okončane u skladu s principima koje je definirala Evropska komisija.

Reforme koje je potrebno provesti da bi došlo do potpisivanja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju su samo početak

procesa reformi. Bosna i Hercegovina, kao svaka druga zemlja koja želi postati članica Evropske unije, morati će provesti reformu u skoro svim aspektima društva kako bi ih uskladila s evropskim normama.

Dakle, stanje je prilično sumorno, ali ni u kom slučaju nije beznadežno. Zapravo uvjeren sam da u predstojećem periodu može doći do pozitivnog obrata za Bosnu i Hercegovinu.

Uvjeren sam da upravo vi možete izvesti ovu pozitivnu transformaciju. U predstojećim mjesecima i godinama od vas ću očekivati da budete pokretačka snaga procesa reformi.

Budimo iskreni – uprkos predizbornim obećanjima zastupnici u parlamentima ne mogu jednostavno donijeti zakone o povećanju plata i penzija, o poboljšanju socijalne zaštite i hitnom povratu svih opljačkanih sredstava.

Međutim, ono što oni mogu uraditi je usvojiti zakone koji će pomoći u stvaranju uslova u kojima građani ove zemlje mogu sami stvoriti dobit koja će omogućiti Bosni i Hercegovini da ispuni predizborna obećanja.

No, oni će poduzeti ove aktivnosti jedino ukoliko vi preuzmete inicijativu i ukoliko tokom svih ovih aktivnosti budete od njih konstantno zahtijevali da djeluju.

Vi koji razumijete stvarne probleme s kojima se suočavaju građani ove zemlje morati ćete ponuditi ideje za pronalaženje rješenja. Moraćete pomoći u razvijanju tih ideja. Moraćete lobirati za njihovo usvajanje. I to ćete morati raditi za svako pitanje s kojim se organi vlasti budu suočili.

Jedno od pitanja oko kojeg ću tokom sljedećih nekoliko mjeseci očekivati vaše komentare i sugestije je pitanje ustavne reforme.

Ovo pitanje će nakon izbora ponovo postati jedno od prioritetnih političkih pitanja u BiH.

Potrebne su nam ideje. Potrebna nam je rasprava o ovoj temi. Potreban nam je angažman koji mogu pružiti jedino aktivisti i pripadnici civilnog društva.

Uvjeran sam da vaš doprinos može biti izuzetno značajan zbog načina na koji su aktivisti civilnog društva vršili utjecaj do ovih izbora.

«Grozđ» je putem efikasne medijske strategije uvjerio oko 40 stranaka da odgovore na paket koji sadrži 12 zahtjeva građana.

Metod i sadržaj ove inicijative je poučan. Iskoristili ste medije da skrenete pažnju na nepostojanje političkih prijedloga u predizbornom periodu i istakli ste pitanja koja su izuzetno značajna za sve građane – zapošljavanje, siromaštvo, zdravstvena zaštita, penzije, obrazovanje, kriminal, korupcija, članstvo u EU itd.

Pomogli ste u animiranju građana i uspjeli da veliki broj njih zainteresirate za ova politička pitanja, što političke stranke očigledno do sada nisu mogle same postići.

Desetine hiljada građana koji su potpisali vašu peticiju predstavljaju desetine hiljada birača.

Još jedan primjer efikasne intervencije tokom kampanje su aktivnosti pokreta «Dosta».

Ni jedan političar u Bosni i Hercegovini ne dovodi u pitanje osnovnu premisu – da vlast pripada građanima. U tom kontekstu, smatram da su građani jednako kao i političari odgovorni za razočaravajuće rezultate političkog sistema tokom protekle decenije.

Vlast pripada građanima, ali samo ukoliko građani uzmu vlast.

Ukoliko to ne učine, političari će je sa zadovoljstvom zadržati za sebe.

Ovo je jasno istaknuto u demonstracijama koje je širom Bosne i

Hercegovine organizovao pokret «Dosta». Građani su spremni da djeluju. *Status quo* je možda prihvatljiv za politički establišment, ali nije prihvatljiv za građane ove zemlje koje ne voze šoferi u audijima i kojima skupa odijela i velike kuće ne plaćaju drugi.

Vi ste uputili jasnu poruku: Mi vas gledamo!

Zapravo prilično sam razočaran što ovdje ne vidim ni jednu majicu pokreta «Dosta». Možda nisam dovoljno pažljivo pogledao. Možda ih svi nosite ispod košulja i džempera.

Možda ne bi bilo loše da organiziramo, ukoliko je moguće, da se ove majice daju svakom biraču kada uđe na biračko mjesto. Možda bih i ja trebao nositi tu majicu na sam dan izbora.

Dame i gospodo,

Vaš zadatak je težak, ali je on od ključnog značaja za demokratiju u Bosni i Hercegovini.

Izazov s kojim se morate odmah suočiti je usmjeravanje predizborne debate s isprazne retorike ka jasno definiranoj politici i jasno definiranom odazivu birača. Vaš dugoročni zadatak je da osigurate da one osobe koje budu izabrane 1. oktobra djeluju u interesu građana Bosne i Hercegovine.

Do izbora je ostalo još samo devet dana, a nakon pola stoljeća koje sam aktivno proveo u stranačkoj politici reći ću vam ovo: ukoliko političari budu natjerani da daju objašnjenja onda će građani biti primorani da izađu na birališta i glasaju.

Uvjeren sam da vi možete to osigurati jer ste do sada postepeno ostvarivali sve veći uspjeh.

Vrlo se dobro sjećam uslova u kojima su nevladine organizacije u BiH radile u godinama koje su uslijedile odmah nakon rata. U okviru civilnog društva bio je prisutan strah a ratni sukob je prouzrokovao poremećaje u njegovim strukturama. U nekim mjestima civilno društvo je bilo potpuno uništeno.

Pa ipak i tokom najgorih borbi bilo je onih koji su se zalagali za zdrav razum i dostojanstvo, za društvo u kojem ima mjesta za sve, za različitosti i građanske vrijednosti.

Historija će dokazati ispravnost takvog stava.

Nevladine organizacije u Bosni i Hercegovini ponovo zauzimaju svoje mjesto u društvu. Vaše sudjelovanje u demokratskoj debati ne ostvarujete zbog toga što je to nečija dobra volja – to je vaše pravo!

Političke stranke mogu ostvariti uspjeh samo ukoliko ih učinite odgovornim a vi ih možete učiniti odgovornim prema građanima.

Izađite na izbore! I nastavite lobirati, demonstrirati i insistirati na onom u što vjerujete.

Hvala.